



FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rkp. 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 21/2008/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

18/2008. (VI. 11.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) panaszos¹ budapesti lakos 2008. április 8-án előterjesztett panaszát 2008. június 11-én tartott zárt ülése alapján

á t t e s z i

az intézkedést foganatosító szerv vezetőjéhez, jelen esetben a Készenléti Rendőrség parancsnokához.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás:

A panaszos 2008. április 8-i keltezéssel nyújtotta be panaszát a Budapesti Rendőr-főkapitányság Panaszirodájára, ahonnan 2008. április 8-án történt áttétele a Testület részére. A Testület a jogtalan igazoltatás tárgyában kelt panaszt 2008. április 15-én érkezett.

Megállapítható, hogy a panaszos kérelmét az Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. tv. (Rtv.) 93. § (1) bekezdésében foglalt határidőn belül nyújtotta be, ezért azt érdemben vizsgálni kell.

I.

A Testület az írásban benyújtott panasz és a panaszhoz mellékelt hangfelvétel valamint fényképek alapján az alábbi tényállást állapította meg.

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

A panaszos 2008. március 31-én 19 óra 45 perc körüli időpontban Budapest V. kerületében az Alkotmány utca felől közelített a Kossuth téren keresztül az Országház felé, kezében fényképezőgéppel. Előbb „rozsdás vasból és korhadt fából” készített virágtartók mellett haladt el, majd útját „egy sötétben nehezen észlelhető úgynevezett hegymászó kötél” keresztezte, amelyben megbotlott, majd azt átlépte. Tovább indult, amikor egy, a Köztársasági Őrezred egyenruháját viselő és a panaszos állítása szerint azonosító szám nélküli személy lépett hozzá, és felszólította, hogy ne készítsen fényképfelvételeket és hagyja el a területet. A panaszos a többszöri felszólításnak nem tett eleget arra hivatkozva, hogy nincs kihelyezve olyan tábla, amely a területre való belépést, az ott tartózkodást megtiltaná, illetve követelte a terület elhagyását előíró jogszabályok ismertetését. A panaszost feltartóztató rendőr határozottan állította, hogy van olyan jogszabály, amely alapján a panaszosnak el kell hagynia a láncsal lezárt területet, e jogszabályt azonban a panaszos ismételt kérésére sem jelölte meg. A Köztársasági Őrezred állományába tartozó rendőr ezután felszólította a panaszos társaságában lévő, ismeretlen személyazonosságú személyt, hogy ne fényképezzen, mire az kifejezetten sértő hangnemben válaszolt neki.

A panaszost feltartóztató rendőr ezt követően telefonált (vagy rádión segítséget kért). Rövidesen két újabb személy érkezett a panasz tárgyát képező esemény helyszínére, akik a Készenléti Rendőrség egyenruháját viselték az alábbi azonosító számokkal: [...].

Az odaérkező rendőrök felszólították a panaszost, hogy hagyja el a területet, mert le van zárva, és tájékoztatták, hogy az áthaladás tilalmára kihelyezett táblák hívják fel a figyelmet. Ezt a panaszos tudomásul vette, ám a távozást továbbra is megtagadta a terület lezárását lehetővé tevő jogszabályok ismertetésének hiányára hivatkozva. A rendőrök továbbra sem tudtak tájékoztatást adni a terület lezárását megalapozó jogszabályról, és kifogásolták, hogy fényképfelvételeket készítenek róluk, majd további rövid vita után tájékoztatták a panaszost a Panasziroda címéről, telefonszámáról, ahol a rendőrök fellépése elleni kifogását előterjesztheti. Ezt követően a panaszost újra távozásra szólították fel.

A panaszos ezt követően az őt távozásra szólító rendőr nevét, majd jelvéyszámát kérdezte, majd mivel a válaszadást a rendőr mindkét kérdés vonatkozásában megtagadta, hangosan felolvasta a [...] azonosító számot. Ezt követően a [...] azonosító számmal rendelkező személy a panaszostól az intézkedés céljának megjelölése nélkül elkérte a személyi igazolványát. A panaszos fényképes gépjárművezetői engedélyét adta át, amely mellé az intézkedő rendőr lakcímkártyát kért, azt állítván, hogy anélkül az okmány „nem érvényes”. E kérésnek eleget nem téve a panaszos felolvasta az igazoltatást fogantató rendőrnek az engedélyhez mellékelt szöveget, amelynek értelmében az okmány az előoldalának 4(b) pontjában megjelölt időpontig alkalmas a személyazonosításra. Az intézkedő rendőr a panaszos személyes adatait írásban rögzítette a vezetői engedély és a panaszosnak a lakcíme és az anyja nevére vonatkozó szóbeli közlése alapján.

Az intézkedés végeztével a panaszos ismételten kérte az eljáró rendőr nevét, aki a kért információt nem adta meg arra hivatkozva, hogy miután a panaszos leolvasta az azonosító számát, erre nem köteles, mert a szám őt megfelelően azonosítja. Ugyancsak nem adta meg a rendfokozatát, szolgálati helyét és beosztását.

Az eljáró rendőrök újból felhívták a panaszos figyelmét panasz előterjesztésének lehetőségére, illetve a [...] azonosító számmal rendelkező rendőr tájékoztatta a panaszost azonosító számáról. A panaszost ezt követően újra felhívták a távozásra, mire ő újra a terület elhagyását előíró jogszabályok ismertetését követelte. Erre a kérdésre a rendőrök újfent megtagadták az érdemi választ, és ismét felhívták figyelmét a kihelyezett, belépést tiltó táblákra, amikor azonban a panaszos rámutatott, hogy az adott helyen nincsen kifüggesztve ilyen tábla, a rendőrök elismerték, hogy ez valóban így van.

Amikor közvetlenül a távozása előtt a panaszos megkérdezte, hogy mi volt az oka az adatai felírásának, a [...] azonosító számú rendőr a következő választ adta: „Mert Ön leleste az azonosító számomat”.

A panaszos az eseményeket alkotmányos és emberi jogai, ezen belül emberi méltósága, mozgásszabadsága, személyes adatai védelméhez való joga (adatai jogellenes begyűjtése és továbbítása) durva megsértésének ítélte, és rögzítette, hogy a sérelmek orvosolására tart igényt.

II.

A panasszal érintett rendőrök több ponton megsértették az eljárásukra vonatkozó jogszabályokat.

1. A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) 46. § d) pontja értelmében a rendőrség, illetve a rendőr a személy- és létesítménybiztosítási intézkedés keretében a lezárt területen tartózkodókat távozásra kötelezheti.

Akkor tehát, amikor a panaszost a rendőrök távozásra szólították fel, intézkedést foganatosítottak vele szemben, ezért ekkor, de legkésőbb a panaszos igazoltatásakor, beálltak azok a kötelezettségeik, amelyek az intézkedések foganatosításakor őket terhelik.

Az Rtv. 20. §-ának értelmében a rendőr az intézkedés megkezdése előtt, vagy ha ez a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni.

Nem volt tehát összhangban a jogszabályi rendelkezésekkel az eljáró rendőrök azon közlése, amely szerint a nevüket már nem kötelesek közölni, ha az intézkedés alá vont személy az azonosító számukat már ismeri. Nevük közlésének megtagadásával így megsértették az Rtv. 20. §-át.

2. Noha az eljáró rendőröknek lett volna jogalapjuk a panaszos igazoltatására, ténylegesen nem az Rtv.-ben szereplő indok alapján fogatosították az intézkedést, így az szintén jogsértő volt.

Az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet 40/A. §-a szerint aki a rendvédelmi szerv hivatásos állományú tagja jogszerű intézkedésének nem engedelmeskedik, ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható. A lezárt terület elhagyására vonatkozó felszólítás a fentiek szerint jogszerű intézkedésnek minősül, így a panaszos esetében a szabálysértés gyanúja felmerül, ezért igazoltatásának az Rtv. 29. § (1) bekezdése értelmében (a közrend védelme érdekében) helye lehetett volna.

A [...] azonosító számú rendőr azonban nem erre hivatkozással, hanem kimondottan azért igazoltatta a panaszost, mert az megismerte az azonosító számát (illetve ezt a tényt a szám hangos felolvasásával egyértelművé tette). Tekintettel arra, hogy ez olyan információ, amelyet az Rtv. 20. §-a alapján egyébként maga a rendőr lett volna köteles a panaszossal közölni, ez az indok semmiképpen nem fogadható el jogszerűnek, hiszen a 29. § szerint igazoltatásnak a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, az igazoltatott tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében van helye. A rendőrök által megjelölt indok egyik kategóriába sem tartozik, így az igazoltatás nem volt jogszerű annak ellenére sem, hogy az adott helyzetben lett volna jogszerű indoka.

3. Szintén aggályos, hogy az igazoltató rendőr a vezetői engedély mellé lakcímkártyát is követelt, noha az Rtv. 29. § (2) bekezdése értelmében a személyazonosságot – a személyazonosító igazolványon túl – minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat, így az igazoltatott kizárólag ezen okmányok egyikének bemutatására kötelezhető.

Ezt a rendelkezést részben megismétli, részben pontosítja az állampolgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 29. § (4) bekezdése, amelynek alapján a személyazonosságot a személyazonosító igazolványon túl minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza az alábbi adatokat: név, születési hely, születési idő, állampolgárság, arckép, saját kezű aláírás (illetőleg törvényes képviselő aláírása cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett személy esetén), az igazolvány okmányazonosítója és érvényességi ideje. Ilyen hatósági igazolvány az új típusú, kártyaformátumú vezetői engedély, amelynek bemutatása esetében személyazonosítás céljából a polgár nem kötelezhető más okmány bemutatására.

Az intézkedő rendőrnek tisztában kellett volna lennie ezekkel a szabályokkal, bár mivel végül a lakcímkártya bemutatásától eltekintett, e vonatkozásban jogsértés nem következett be.

4. Megvalósult viszont jogsértés az adatok rögzítése során. Tekintettel arra, hogy a rendőr által megadott igazoltatási ok eleve jogsértő, nyilván az adatrögzítés sem lehet jogszerű. Azonban az adatrögzítés ezen túlmenően sem indokolható, hiszen az Rtv. 29. § (3) bekezdés során az igazoltatás során csak akkor kell rögzíteni kell az igazoltatott személyazonosító adatait, az igazolvány sorozatát és számát, valamint az igazoltatás helyét, idejét és okát, ha ez további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják.

A panaszossal szemben további intézkedés, eljárás nem indult, egyéb körülmény pedig a tényállás, valamint a rendőr által ténylegesen megjelölt ok alapján nem valószínűsíthető.

5. Szintén jogsértő volt a lakcím rögzítése, és ez akkor is így lenne, ha egyébként az adatrögzítés jogszerű lett volna. Az Rtv. fent idézett rendelkezése értelmében az igazoltatott személyazonosító adatait kell rögzíteni, márpedig ugyanezen szakasz (8) bekezdése értelmében személyazonosító adaton az érintett személy nevét, születési helyét, születési idejét és anyja születési családi és utónevét kell érteni, a lakcím rögzítésére tehát nincs jogszabályi lehetőség.

6. Végül meg kell említeni, hogy alapvetően elvárható a rendőröktől, hogy ismerjék a rendőrségi törvényt, és tisztában legyenek intézkedéseik jogszabályi alapjaival, mivel jogszerű eljárásuknak ez alapvető feltétele, és szükség esetén felvilágosítás adási kötelezettségük teljesítése e nélkül nem lehetséges. Az Rtv. e kötelezettséget szabályozó 24. §-ának indokolása szerint „a rendőr felvilágosítás adási kötelezettségének tartalma pontosan nem határolható be. Meg kell tagadni azonban [a felvilágosítás adást], ha a kérés teljesítése jogszabályba ütközik, továbbá ha az a szolgálat ellátását, illetőleg a rendőri intézkedés végrehajtását késlelteti, vagy más módon veszélyezteti”. Az eseménysor elején ezek a kizáró okok még nem álltak fent, ezért kifejezetten aggályos, hogy az adott ügyben eljáró rendőrök többszöri kérdésre sem jelölték meg (valószínűleg kellő ismeret hiányában nem tudták megjelölni) a Parlament előtti tér lezárását megalapozó jogszabályi rendelkezést.

III.

A Testület a fent felsorolt rendőri jogsértések ellenére, az eljáráshoz szükséges mértékű alapjogsérelem hiánya miatt elutasítja – és a hatáskörrel rendelkező rendőri szervhez átteszi – a panaszt az alábbiak miatt.

A sérelmezett eseménysorozat kezdő momentuma az volt, hogy a panaszos átlépte az Országház előtt felállított, a Kossuth tér egy részét a forgalom elől elzáró kötelet. Beadványában a panaszos kifejtette arra vonatkozó álláspontját, hogy a kifeszített „hegymászókötél” nem jelent tilalmat, nem tekinthető kordonnak.

Köztudomású tény, hogy amennyiben egy terület köré kötelet húznak, annak funkciója általában a terület elzárt jellegének, a belépés tilalmazott mivoltának jelzése. Ezért minden valószínűség szerint a panaszos is tisztában volt azzal, hogy lezárt területre

lépett be, különös tekintettel arra, hogy a Parlament épülete körül húzott szűkebb kordon már évek óta fennáll. Még amennyiben ez nem is volt így, legkésőbb akkor, amikor az intézkedő rendőrök közölték vele, hogy lezárt területen jár, amelyet el kell hagynia, e ténynek a panaszosban tudatosulnia kellett.

Ennek ellenére a panaszos a rendőri felszólításnak nem tett eleget. Az Rtv. nem csak az intézkedő rendőrök, hanem a rendőri intézkedés alá vont személyek számára is megállapít kötelezettségeket. Az Rtv. 19. § (1) bekezdése értelmében a jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. „A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható.”

Megállapítható, hogy panaszos nem volt abban a helyzetben, hogy a rendőri utasítással e rendelkezés alapján jogszerűen szembeszegüljön, mivel még a terület elhagyására való felszólításban megnyilvánuló rendőri intézkedés esetleges jogszerűtlenségének megállapításához szükséges információk (pl. van-e hatályos létesítménybiztosítási intézkedés a felszólítás mögött, megfelel-e ez a létesítménybiztosítási intézkedés a törvényi követelményeknek, stb.) rendelkezésre állása esetén is alapos mérlegelésre volna szükség egy ilyen következtetés levonásához.

Mindez persze nem jelenti azt, hogy panaszosnak ne lenne joga akár a konkrétan őt távozásra felszólító rendőrök tevékenységével, akár az eljárásuk alapját jelentő (a terület lezárását elrendelő) személy- és létesítménybiztosítási intézkedéssel kapcsolatban panaszjogával élni.

Amennyiben panaszos a Kossuth tér lezárását, és mozgásszabadságának ilyenén korlátozását jogszerűtlennek tartotta, úgy az Rtv. 46. §-a alapján elrendelt területlezárással, mint intézkedéssel szemben lehetősége lett volna panasz benyújtására az Rtv. 92 §-a alapján akár a Független Rendészeti Panasztestülethez, akár az intézkedést fogantató rendőri szervhez. A Köztársasági Őrezred parancsnokának a panaszolt esemény időpontjában hatályban volt 40/2-10/2008. ált. számú intézkedése 2008. március 18-a és 2008. március 31-e között volt elérhető az Országos Rendőrfőkapitányság honlapján. Panaszosnak tehát módjában lett volna az intézkedés okait megismerni és amennyiben az intézkedést megalapozatlannak tartja, úgy a fent említett jogorvoslati formák valamelyikét igénybe venni.

Úgyszintén lehetősége lett volna panaszosnak arra, hogy miután a rendőri felszólításnak (fent hivatkozott kötelezettsége alapján) eleget tesz, panaszjogával élve akár a Panasztestület, akár a hatáskörrel rendelkező rendőri szerv eljárását kezdeményezi a konkrétan intézkedő rendőrökkel szemben.

Panaszos azonban ehelyett azt a megoldást választotta, hogy a rendőri felszólítással szembeszegülve addig provokálta a rendőröket (a társaságában lévő ismeretlen személy kifejezetten sértő hangnemet használt a rendőrökkel szemben), ameddig el

nem érte, hogy vele szemben a terület elhagyására vonatkozó felszólításnál konkrétabb intézkedést (igazoltatást) foganatosítsanak.

A Testület elvi élel kívánja leszögezni, hogy jogsértésre nem lehet jogsértés a válasz: a jogállam lényege, hogy a polgárok az őket ért sérelmekre jogi úton, a rendelkezésre álló jogi kereteket kihasználva keressenek orvoslást. Tehát az egészen kirívó esetektől eltekintve (márpedig a panaszban foglalt eset ilyennek nem tekinthető) az intézkedés alá vont személyek kötelesek az intézkedésben foglaltaknak eleget tenni, ugyanakkor természetesen fontos, hogy amennyiben az intézkedést jogszerűtlennek tartják, úgy utólag éljenek panaszjogukkal.

A Testület annak mérlegelésekor, hogy egy adott rendőri intézkedés jelentős mértékben sért-e alapjogot, nem csak azt vizsgálja, hogy az érintett alapjog adott módon való csorbítása általában milyen mértékűnek minősül, hanem az adott ügy egyedi körülményeire is figyelemmel van.

Jelen ügyben – többek között éppen a panasz alátámasztására becsatolt hangfelvétel alapján – nyilvánvaló, hogy a panaszos és a társaságában lévő személy eleve azzal a szándékkal lépett be a kötéllal jelölten elzárt területre, hogy az ott tartózkodó rendőröket intézkedésre készítse. Az is nyilvánvaló, hogy az eset dokumentálására előre felkészültek. Mindezt úgy, hogy a terület lezárása ellen egyébként lett volna lehetőségük jogszerűen fellépni.

Ezek miatt a Testület arra a következtetésre jutott, hogy bár a II. pontban felsorolt rendőri jogsértések érintenek alapvető jogot (a panaszos személyes adatok védelméhez fűződő jogát), a jogsérelem mértéke nem éri el azt a szintet, amely a Testület ilyen irányú állásfoglalását megalapozná.

Ezért a Testület, az Rtv. 93.§ (2) pontja alapján a panaszt az intézkedést foganatosító szerv vezetőjéhez átteszi azzal, hogy felhívja a szerv vezetőjének a figyelmét a II. pont alatt megállapított jogsértésekre, valamint nyomatékosítja, azon álláspontját, hogy aggályos, ha az adott intézkedést (jelen esetben a terület lezárását) foganatosító rendőrök nincsenek tisztában a tevékenységük alapját képező jogszabályi rendelkezésekkel és elöljárói intézkedésekkel.

Budapest, 2008. június 11.

Dr. Kaltenbach Jenő
elnök

Dr. Juhász Imre
elnökhelyettes

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
előadó testületi tag

Független Rendészeti Pánsztestület